

Стандарди за докторске студије: Учесће привреде

проф др Вера Вујчић

Темпус-Родос предавање:

***Докторске школе у Србији у контексту потреба
привреде за научноистраживачким радом***

Регионална привредна комора Ниш, 23.09.2015.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија (у науци)

Посебан стандард: Компетентност високошколске установе за реализацију докторских студија

Високошколска установа доказује своју спремност за извођење докторских студија на основу показатеља који се односе на научноистраживачки рад.

Упутства за примену посебног стандарда:

П.1. Високошколска установа има краткорочни и дугорочни програм рада и акредитована је као научноистраживачка установа, у складу са законом.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

П.2. Способност високошколске установе се мери и на основу:

а. односа броја докторских дисертација према броју студената који су завршили мастер, односно интегрисане студије у претходном петогодишњем периоду

б. односа броја наставника и броја наставника који су укључени у научноистраживачке пројекте;

в. односа броја публикација у часописима са листе часописа категорисаних од стране министарства надлежног за науку и броја наставника;

г. остварене сарадње са установама у земљи и свету.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

Стандард 1: Структура студијског програма

Докторске студије имају најмање 180 ЕСПБ бодова, уз претходно остварени обим студија од најмање 300 ЕСПБ бодова на основним академским и мастер академским студијама **или на интегрисаним основним и мастер академским студијама**, односно 360 ЕСПБ бодова на интегрисаним основним и мастер академским студијама из медицинских наука. Докторска дисертација је завршни део студијског програма докторских студија.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

Упутства за примену стандарда 1:

1.1. Сваки студијски програм садржи јасно и недвосмислено наведене следеће елементе:

- а. назив и циљеве студијског програма;
- б. исход студијског програма;
- в. научни назив;
- г. услове за упис на студијски програм;
- д. листу обавезних и изборних студијских подручја, односно предмета, са оквирним садржајем;
- ђ. начин извођења студија - бодовну вредност сваког предмета;

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

- е. вредност докторске дисертације изказану у ЕСПБ бодовима;
- ж. предуслове за упис појединих предмета или групе предмета;
- з. начин избора предмета из других студијских програма на истом или другом универзитету;
- и. услове за прелазак са других студијских програма у оквиру истих или сродних области студија;
- ј. друга питања од значаја за извођење студијског програма.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

Стандард 2: Сврха студијског програма

Студијски програм докторских студија има јасно дефинисану и објављену сврху и улогу у образовном систему.

Упутства за примену стандарда 2:

2.1. Сврха студијског програма је јасно и недвосмислено формулисана.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

2.2. Сврха студијског програма докторских студија је развој науке, критичког мишљења и образовање кадрова оспособљених да самостално воде оригинална и научно релевантна истраживања и **развој нових технологија и поступака који доприносе општем развоју друштва**, као и да критички процењују истраживања других.

2.3. Сврха студијског програма мора бити у складу с мисијом и циљевима високошколске установе на којој се програм изводи.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

Стандард 3: Циљеви студијског програма

Студијски програм докторских студија има дефинисане циљеве.

Упутства за примену стандарда 3:

3.1. Циљеви студијског програма укључују постизање научних способности и академских вештина, развој креативних способности и **овладавање специфичним практичним вештинама потребним за будући развој каријере. ДОКТОРСКЕ ШКОЛЕ**

3.2. Циљеви студијског програма докторских студија су усклађени са савременим правцима развоја одговарајуће научне дисциплине у свету.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

Стандард 4: Компетенције дипломираних студената

Савладавањем студијског програма докторских студија студент стиче опште и специфичне способности које су подређене квалитетном обављању стручне и научне делатности.

Упутства за примену стандарда 4:

4.1. Програм докторских студија треба да омогући студентима да након завршених студија поседују знања, вештине, развијене способности и компетенције да:

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

- а. могу да самостално решавају практичне и теоријске проблеме у области у којој су докторирали и организују и остварују развојна и научна истраживања;
- б. могу да се укључе у остварење међународних научних пројеката;
- в. могу да реализују **развој нових технологија и поступака у оквирима својих струка** и да разумеју и користе најсавременија знања у датој научној области;
- г. оспособљени су да критички мисле, делују креативно и независно;
- д. поштују принципе етичког кодекса добре научне праксе;

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

- ђ. комуницирају на професионалном нивоу у саопштавању научноистраживачких резултата;
- е. оспособљени су да те резултате саопштавају на научним конференцијама, објављују у научним часописима, кроз патенте и нова техничка решења;
- ж. доприносе развоју нових знања у одређеној научној дисциплини и науке уопште.

4.2. Савладавањем студијског програма студент стиче следеће предметно-специфичне компетенције:

- а. темељно познавање и разумевање дисциплине одговарајуће струке;

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

- б. способност решавања проблема уз употребу научних метода и поступака;
- в. повезивање основних знања из различитих области и њихова примена;
- г. способност праћења савремених достигнућа у струци;
- д. развој вештина и спретности у употреби знања у одговарајућем подручју;
- ђ. употреба информационо-комуникационих технологија у овладавању знањима одговарајућег подручја.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

4.3. Компетенције стечене савладавањем студијског програма омогућавају студентима даљи професионални развој у науци, образовању, привреди и јавном сектору.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

Стандард 5: Курикулум

Курикулум садржи листу и структуру обавезних и изборних предмета и модула са описом и докторску дисертацију као завршни део студијског програма докторских студија.

Упутства за примену стандарда 5:

5.1. Курикулум докторских студија омогућава увид студентима у знања, вештине и способности које стичу током студија.

5.2. Курикулум садржи дефинисане основе за самостални истраживачки рад студента.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

5.3. Курикулумом се дефинишу предмети и модули по обиму и садржају и начину реализације.

5.4. Опис предмета садржи назив, тип предмета, годину и семестар студија, број ЕСПБ бодова, име професора, циљ предмета са очекиваним исходима, предуслове за похађање предмета, садржај предмета, препоручену литературу, методе извођења наставе, начин провере знања и оцењивања и друге одговарајуће податке.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

5.5. Број бодова који одговара изборним предметима је најмање 50 % од укупног броја бодова који одговара свим предметима студијског програма, укључујући садржаје везане за преносиве вештине (комуникационе вештине, тимски рад, предузетништво, управљање пројектима, етика, стандардизација, заштита интелектуалне својине). **ДОКТОРСКЕ ШКОЛЕ**

5.6. Курикулумом се ближе одређују захтеви везани за припрему докторске дисертације, специфични за свако образовно-научно поље и области унутар поља.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

5.7. Докторска дисертација је самостални оригинални научни рад студента докторских студија.

5.8. Поступак пријаве, израде и одбране докторске дисертације се одређује општим актом самосталне високошколске установе.

5.9. Број бодова за докторску дисертацију улази у укупан број бодова потребних за завршетак докторских студија.

5.10. Најмање половина ЕСПБ бодова предвиђена за реализацију докторских студија односи се на докторску дисертацију и предмете који су у вези са темом докторске дисертације.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

Стандард 6: *Квалитет, савременост и међународна усаглашеност*

Студијски програми прате савремене светске токове и стање струке и науке у одговарајућем образовно-научном пољу и упоредиви су са сличним програмима на иностранним високошколским установама у оквиру европског образовног простора.

Упутства за примену стандарда 6:

6.1. Студијски програм нуди студентима најновија научна сазнања из области коју покрива и прати нова остварења у науци.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

6.2. Студијски програм је целовит и свеобухватан и усаглашен са другим програмима високошколске установе.

6.3. Студијски програм је суштински и формално усаглашен са стратегијама развоја образовања, науке и струке у Републици Србији.

6.4. Студијски програм је формално и структурно усаглашен са најмање три акредитована инострана програма, од којих су најмање два из европског образовног простора.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

6.5. Постоји формална и структурна усаглашеност домаћег студијског програма са усвојеним предметно специфичним стандардима за акредитацију.

6.6. Студијски програм је усаглашен са европским стандардима у погледу услова уписа, трајања студија, услова преласка у наредну годину, стицања дипломе и начина студирања.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

Стандард 7: Упис студената

Високошколска установа у складу са друштвеним потребама и потребама развоја науке, образовања и културе и својим ресурсима уписује студенте на студијски програм докторских студија.

Упутства за примену стандарда 7:

7.1. Број студената који се уписују на студијски програм одређује се на основу расположивих просторних, кадровских и других могућности установе, у складу са приоритетима државе, као и процењеним друштвеним потребама на тржишту рада.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

7.2. Право уписа имају кандидати који су остварили обим студија од најмање 300 ЕСПБ бодова на основним академским и мастер академским студијама, односно **најмање 300 ЕСПБ бодова на завршеним интегрисаним основним и мастер академским студијама**, односно 360 ЕСПБ бодова на интегрисаним основним и мастер академским студијама из медицинских наука, као и на основу оствареног успеха у току тих студија и провере њиховог знања, склоности и способности.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

7.3. Лица са звањем магистра наука могу се уписати на трећу годину докторских академских студија у одговарајућој области.

7.4. За упис на докторске студије неопходно је познавање бар једног страног језика који утврђује високошколска установа.

7.5. Процедура уписа је транспарентна, јавно доступна и компетитивна.

7.6. Врста знања, склоности и способности које се проверавају при упису на докторске студије, као и начин те провере објављују се у конкурс.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

Стандард 8: Оцењивање и напредовање студената

Оцењивање студената врши се непрекидним праћењем рада студената и на основу поена стечених извршавањем предиспитних обавеза и полагањем испита. Докторска дисертација се оцењује на основу показатеља њеног научног доприноса.

Упутства за примену стандарда 8:

8.1. Студенти савлађују студијски програм полагањем испита, чиме стичу одређени број ЕСПБ бодова.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

8.2. Број ЕСПБ бодова сваког предмета је утврђен на основу радног оптерећења студента током савлађивања предмета, и то применом унапред прихваћене и јединствене методологије за све предмете и све програме високошколске установе.

8.3. Напредовање сваког студента оцењује се једном годишње и представља саставни део извештаја о самовредновању студијског програма.

8.4. Дисертација је завршни део студијског програма докторских студија. Дисертација представља самостални научноистраживачки рад.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

Остварени научни допринос се оцењује према броју научних публикација, **патената или техничких унапређења**. Унутар области се одређују услови које је потребно испунити да би се приступило одбрани докторске дисертације, на основу радова објављених или прихваћених за објављивање у научним часописима категорисаним од стране министарства надлежног за науку.

- **ПМ, ТТ, МЕД поље:** Најмање један рад студента је објављен или прихваћен за објављивање у часопису са SCI листе.
- **ДХ поље:** Најмање један рад студента је објављен или прихваћен за објављивање у домаћем часопису са листе министарства надлежног за науку.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

8.5. Начин и поступак припреме и одбране дисертације уређује се општим актом високошколске установе којим се дефинише прихватање теме за дисертацију, оцена урађене дисертације и испуњеност услова за приступање јавној усменој одбрани.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

Стандард 9: Наставно особље

За реализацију студијског програма докторских студија обезбеђено је наставно особље које има потребну научну способност.

Упутства за примену стандарда 9:

9.1. Високошколска установа која изводи докторске студије треба да има:

а. дефинисане критеријуме за избор наставника који раде са пуним радним временом у високошколској установи и развијен систем избора наставника из других научних институција који учествују у реализацији докторских студија, који је у складу са законом;

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

- б. наставнике чије се компетенције за извођење наставе на докторским студијама доказују списком радова (10 најзначајнијих радова у претходних 10 година) и подацима о учешћу у домаћим и међународним научноистраживачким пројектима;
- в. најмање половину наставника укључених у научноистраживачке пројекте;
- г. дефинисану процедуру именовања ментора у којој се проверава да ли ментор задовољава услове стандарда.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

9.2. Ментор може бити лице изабрано у наставна звања: доцент, ванредни професор, редовни професор, професор емеритус, односно научна звања: научни сарадник, виши научни сарадник и научни саветник, као и члан САНУ у радном саставу који је пре пензионисања имао наставно или научно звање.

9.3. Ментор има најмање пет научних радова из одговарајуће области студијског програма објављених или прихваћених за објављивање у научним часописима категорисаним од стране министарства надлежног за науку у претходних десет година. Ментор може да води највише пет доктораната истовремено.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

9.4. Минимални број наставника који учествују на студијском програму докторских студија у радном односу са пуним радним временом је пет. Од укупног броја наставника најмање 50 % је у радном односу са пуним радним временом у високошколској установи. Од укупног броја ментора најмање 50% је у радном односу са пуним радним временом у високошколској установи.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

- **ПМ, ТТ, МЕД** поље:

Ментор има најмање **пет радова** у часописима са СЦИ листе.

Наставник има најмање **три рада** у часописима са СЦИ листе.

- **ДХ** поље:

Ментор има најмање **24 бода** у категоријама М11-14, М21-24, М31-34, М51, а најмање 4 бода у часописима категорије ССЦИ, ЕРИХ, ХАЈНОНЛИНЕ, ЕКОЛИБРИ, М24

Наставник има најмање 12 бодова у категоријама М11-14, М21-24, М31-34, М51

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

Стандард 10: Организациона и материјална средства

За извођење студијског програма обезбеђују се одговарајући људски, просторни, техничко - технолошки, библиотечки и други ресурси који су примерени карактеру докторског студијског програма и броју студената који се уписују.

Упутства за примену стандарда 10:

10.1. Високошколска установа има краткорочни и дугорочни план и буџет предвиђен за реализацију научноистраживачког рада.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

10.2. Средства за реализацију докторских студија могу бити обезбеђена у сарадњи са другим високошколским установама, акредитованим научним установама и међународним организацијама.

10.3. Високошколска установа обезбеђује студентима коришћење опреме која је потребна за научноистраживачки рад, која је у поседу високошколске установе, што документује листом опреме са одговарајућим карактеристикама.

10.4. Високошколска установа обезбеђује студентима коришћење опреме или приступ опреми која је потребна за научноистраживачки рад на основу уговора о сарадњи са другим одговарајућим установама.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

10.5. Високошколска установа обезбеђује коришћење библиотечког фонда из својих или других извора у обиму потребном за остварење програма докторских студија. Студенти докторских студија имају приступ базама података које су неопходне за израду докторских дисертација и за научноистраживачки рад.

10.6. За извођење студијског програма обезбеђен је одговарајући простор за извођење наставе, одговарајући лабораторијски простор неопходан за експериментални рад и опрема базирана на савременим информационо-комуникационим технологијама.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

Стандард 11: Контрола квалитета

За сваки студијски програм високошколска установа редовно и систематично спроводи контролу квалитета путем самовредновања и спољашњом провером квалитета.

Упутства за примену стандарда 11:

11.1. Контрола квалитета студијског програма подразумева редовно и систематично праћење, контролу квалитета, као и предузимање мера за унапређење квалитета у следећим његовим елементима:

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

курикулум, настава, резултати научноистраживачког рада проистекли из докторских дисертација, наставници, ментори и ефикасност студија.

11.2. Установа својим актима обезбеђује праћење квалитета докторских дисертација и спречавање плагијаризма.

11.3. Контрола квалитета програма се обавља у унапред одређеним временским периодима у складу са законом.

11.4. У контроли квалитета студијског програма обезбеђена је активна улога студената и њихова оцена квалитета програма.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

Стандард 12: *Јавност у раду* НОВ СТАНДАРД

Високошколска установа обезбеђује јавну доступност студијског програма и докторске дисертације као завршног рада докторских студија.

Упутства за примену стандарда 12:

12.1. Установа је дужна да установи дигитални репозиторијум у којем се трајно чувају електронске верзије одбрањених докторских дисертација, заједно са извештајем комисије за оцену дисертације, подацима о ментору и саставу комисије и подацима о научним радовима кандидата чије је објављивање било предуслов за одбрану, као и да све податке учини јавно доступним на својој званичној веб страници.

Стандарди за акредитацију студијских програма докторских студија

12.2. Установа је дужна да податке о менторима, заједно са подацима о њиховој компетентности и претходним менторствима, учини јавно доступним на својој званичној веб страници.

Измена поступка за акредитацију ВШУ и студијских програма

Код акредитације студијског програма докторских студија **најмање један рецензент мора бити наставник, научник или уметник запослен на високошколској, односно научној установи из иностранства**, који испуњава услове да буде ментор на том студијском програму.